

¡BOMBA!

Dicen que la vida apremia,
se pasa con miedo al yerro;
peor quedar en el encierro,
¡Feliz cumpleaños, pandemia!

K'intsil

Edición de fin de semana, del viernes 11 al domingo 13 de marzo de 2022

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 7 · NÚMERO 1691 · www.lajornadamaya.mx

GUAO ÁAK

BA'ALCHE' ÓOXP'ÉEL T'O'OL YAAN TU PAACH

Ku tukulta'ale' sajbe'entsilo'ob tumen wa ka k'uchuk chi'ibale' je'el u xotik u yaal u k'ab máax óotik u machej, wa tak ba'ax ku chukik ti'al u jaantik. Áake' k'ajóolta'an tumen tu sóol u paache' yaan óoxt'o'oli'.

Leti'obe' ku yantalo'ob ich ja', kex beyo', ku chan jóok'ol xan máan ti' lu'um, yéetel leti' u asab nojochil yaan ichil kinosternidae baatsil. U poole' chowak yéetel túuts' yéetel kéen chi'banak ka'alikil ich ja' yane', ma' t'aan u ye'esikubáaj tak kéen jóok'ok yóok' kabilí'.

Jacqueline May Díaz, máax beetik u k'a'aytajilo'ob u múuch'kabil Desarrollo y Medio Ambiente, ku ya'alike', kéen nojochchajak le áaka' je'el u p'isik tak 36 cms u chowakil.

Beyxan, tu sóol u paache' mina'an mix ba'al woojoli' yéetel u boonile' jayp'eel u jejeláasil, yaane' óol koob yéetel yaane' ya'ax", tu tsikbaltaj.

Suuk u jaantik muuch, u yik'el ba'al yéetel

mejen kay. Ba'ale' beyxan, yaane' ku jaantik u yéet áakilí' wa u jeel asab mejentak ti', le beetike' dée áak'ab u máan chuuk ka'alikil jelekbal dée k'iin. Ku tukulta'ale' quilla áak, uláak' bix k'ajóolta'anile', ku kuxtla tak 50 ja'abo'ob.

Ku páajtal u yila'al tu péetlu'umilo'ob Kaanpech, Chiapas, Tabasco, Veracruz yéetel tu noojolil Quintana Roo, México; tu xamanil Honduras beyxan Guatemala yéetel Belcie, tu tsikbaltaj May Díaz.

GABRIEL GRANIEL

OOCHEL LA MANCHA EN MOVIMIENTO

ESPECIAL: FAUNA NUESTRA | P. 44 TAK 46